

بررسی موانع کاربردی یافته های پژوهشی رشته ی راهنمایی و مشاوره

دکتر مهرداد نوابخش^۱ و کاظم قجاوند^۲

هدف پژوهش حاضر، بررسی موانع و چالشهایی است که در کاربردی یافته های پژوهشی در رشته ی راهنمایی و مشاوره در دستگاههای اجرایی و به ویژه، در مراکز مشاوره وجود دارد. برای این منظور، از جامعه ی مشاوران و مددکاران اجتماعی شاغل در مراکز مشاوره و کلینیکهای مددکاری شهر تهران به شیوه ی تصادفی ساده و از بین لیست استخراج شده، ۱۳۶ نفر به صورت تصادفی انتخاب و مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج، نشان داد که مشاوران و مددکاران، عوامل روان شناختی، سازمانی و انسانی را به عنوان مهمترین موانع کاربردی تحقیقات در رشته ی مشاوره انتخاب نموده اند. علاوه بر این، نتایج نشان داد که بین تحصیلات، سابقه ی کار و سابقه ی انجام تحقیق توسط مشاوران و مددکاران و انتخاب موانع کاربردی تحقیقات، رابطه ی معنادار وجود دارد.

واژه های کلیدی: راهنمایی، مشاوره، پژوهش

مقدمه

پژوهش، موجب توصیف، پیش بینی، بهبود و تبیین امور و پدیده ها می شود (گال^۳ و همکاران ۲۰۰۳)، خواه به علت الزامات مشاوره یا به دلیل فشارهای رسمی و غیررسمی و دست اندرکاران مشاوره، باید پاسخگوی خدماتی باشند که در این رشته رخ می دهد (پوچر^۴ و همکاران، ۱۹۸۴). پژوهشهای علمی، یکی از راههای دستیابی به حقایق و واقعیتهای موجود و کشف منابع و راهکارهای نوین، به منظور پاسخگویی به نیازها و خواسته های متحول انسان و جامعه به شمار می رود. تحقیق را باید مبنای همه تحولات و حرکتهای اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و اقتصادی دانست و می توان گفت که فعالیتهای تحقیقاتی، پایه های استقلال کشور را استوارتر می سازد

۱. دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران Email: Merddad_navabakhsh@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

Email :kazem_ghojavand@yahoo.com

3. Gall

4. Butcher

(حسن زاده، ۱۳۸۳). هدف از تحقیقات، کشف حقایق تازه، نوآوری، ابداع و استفاده از آن در حل مسایل است. انجام تحقیقات در همه ی حوزه ها و رشته های علمی، امری ضروری است. این موضوع بویژه در علوم انسانی به طور عام و در رشته ی راهنمایی و مشاوره به طور خاص، از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است. همانگونه که ریمر^۱ اظهار کرده است، به لحاظ اخلاقی، فرد نمی تواند بدون مهارت و شایستگی های زیادی که در یادگیری پژوهش، آمار، سنجش و نظایر آنها ریشه دارد یک مشاور به حساب آید (جورج و کریستیان^۲، ۱۹۹۰). برخی از نویسندگان مانند کوک و کمپل^۳ (۱۹۷۹) معتقدند که ریشه های روان شناختی پژوهش، دارای اهمیت تکاملی است و تلاش های ما برای درک دنیا و خودمان از نظر بقا ارزشمند است. امروزه، در کشورهای توسعه یافته با انجام تحقیقات موثر در رشته ی راهنمایی و مشاوره و به کار بستن نتایج و یافته های حاصل از آن تحولات و تغییرات شگرفی در زمینه ی هدایت، درمان و توانبخشی مراجعان فراهم آمده است. در چنین جوامعی به نظر می رسد، انجام تحقیق و پژوهش در میان مشاوران، به صورت یک باور قابل قبول و یک ضرورت درآمده است.

انجام پژوهشهای کاربردی توسط سازمانها و دستگاههای اجرایی، معمولا با هدف به کار گیری و بهره وری از یافته های آن در تصمیم گیریها و برنامه ریزیها انجام می شود. کمال مطلوب آن است که پژوهش در خدمت یک هدف باشد تا کاری بی معنا به نظر نیاید (ریچاردسون^۴ و همکاران ۱۹۹۰). هر چند چگونگی استقبال از یافته های پژوهش در صورتیکه روی دهد، چندان روشن نیست و گاه نیز به نظر می رسد که فقط خود را تغذیه می کنند. عقل سلیم، به دنبال بررسی چالش ها و راه کارهایی است که با شناخت آنها بتوان بهره برداری از پژوهش ها را افزون تر ساخت.

بر اساس تحقیقات فانک^۵ (۱۹۹۱ و ۱۹۹۵) و با اقتباس از الگوی وی برای یافتن موانع و تنگناهای کاربردی، یافته های پژوهشها و تحقیقات با ۵ طبقه ی کلی موانع انسانی، روش شناختی، سازمانی ارتباطی و فرهنگی - اجتماعی روبرو هستیم. سومر و سومر^۶ (۱۹۹۷) در تحقیقات و بررسی های خود به این نتیجه رسیدند که استفاده از نتایج تحقیقات، می تواند در هدایت موضوعهای پژوهشی به سوی تحقیقات کاربردی نقش اساسی داشته باشد. به عقیده ی آنان کاربردی یافته های مشاوران و محققان می تواند افقهای تازه و روشهای جدید درمانی را برای مراجعان به ارمغان بیاورد و از

1. Remer

2. George & Cristiani

3. Cook & Campbell

4. Richardson

5. Fank

6. Sommer & Sommer

هزینه های درمان بکاهد. در این راستا، مراجعان نیز زمان کمتری را با الام و نگرانیهای خود سپری می کنند.

اگر به اهداف مشاوره و دامنه ی فعالیت آنها (شارف^۱، ۱۹۹۶؛ بلاک^۲، ۲۰۰۰) متمرکز شویم و نگاهی به ادبیات فراهم شده در زبان فارسی برای این موضوع (شفیع آبادی، ۱۳۸۷؛ نوابی نژاد، ۱۳۷۳؛ ساعتچی، ۱۳۷۷؛ شریفی و حسینی، ۱۳۶۴؛ صافی، ۱۳۸۱) داشته باشیم، گسترش، تعمیم و نیاز جامعه به یافته های مرتبط با مشاوره و لزوم کار بست آنها بیش از پیش مطرح می شود.

ریهر و موریسون^۳ (۲۰۰۲) در کارگاه آموزشی با عنوان کار بست و کاربردهای یافته های تحقیق در مشاوره و روان درمانی، تاکید می نمایند که هدف اصلی از انجام تحقیقات در علوم انسانی و اجتماعی این است که بتوان یافته های تحقیق را در ارتباط با مشکلات افراد و گروه های مختلف در عمل، استفاده نمود. به عقیده آنان، نتایج تحقیق باید در تصمیم گیری و خط مشی سازمانی به مدیران و تصمیم گیران کمک نماید. یافته های تحقیق منجر به شناخت نیازها، تشخیص مسایل اولویت بندی امکانات و منابع و ارایه ی راه حلهای جدید منجر می شود. آقا زاده (۱۳۸۰) در مقاله ای تحت عنوان بررسی نارساییها و موانع در کار بست نتایج و یافته های تربیتی، اصل رواج فرهنگ پژوهش خواهی و حقیقت یابی در میان تصمیم گیرندگان و برنامه ریزان، اصل هماهنگ کردن موضوعهای تحقیقات با نیازهای مراجعان و مددجویان در ارایه ی خدمات مشاوره ها به آنان، اصل توجه به فعالیتهای تحقیقاتی در جهت عقلانی کردن تصمیم ها به منظور حل و فصل مسایل و مشکلات اصل توجه به صلاحیتهای حرفه ای مشاوران و درمانگران و پژوهشگران حرفه ای، اصل واقع بینی و عینیت گرایی و دوری از اعمال حب و بغض شخصی در تحلیل و آنالیز پدیده های انسانی و اجتماعی در مشاوره و مددکاری و اصل افزایش آگاهی مدیران و تصمیم گیرندگان دستگاههای تربیتی از سودمندی فعالیتهای تحقیقاتی و نتایج کار بست یافته ها را برای استفاده و بهره مندی از نتایج تحقیقات مطرح می کند.

از نظر پرویزیان (۱۳۷۹) عدم فرهنگ پژوهش، ماهیت تحقیق علوم انسانی، عدم وجود ابزار سنجش پایا، عدم وجود نیروی مجرب پژوهشگر با صلاحیت، عدم وجود قانون مندی استفاده از یافته های پژوهشی، عدم سرمایه گذاری کافی در عرصه ی پژوهش، عدم تخصیص درصد لازم از درآمد ناخالص ملی کشور برای تحقیقات، گرایش سنتی مدیران به تصمیم گیری در کمیسیون های غیر

1. Sharf

2. Belck

3. Rehr & Morrison

تخصصی، وجود فاصله بین یافته های موجود و نیازمندیهای دستگاههای اجرایی، عدم گرایش و رغبت استادان دانشگاهها به امر پژوهش، عدم اطلاع فرهنگیان و دانشگاهیان از یافته های پژوهشی در دهکده ی جهانی، عدم توجه به رشد پژوهندگی در قشر دانشجویان، عدم ارتباط پژوهشگران موجود با تصمیم گیران اجرایی، عدم تناسب پیشنهادات تحقیقات انجام شده با شرایط و امکانات موجود و عدم انتشار یافته های پژوهشی متناسب با نیاز مخاطبان و جامعه پسند نبودن آنها را به عنوان موانع در این پژوهشها معرفی کرده است.

با توجه به آنچه گفته شد، در این تحقیق به دنبال مطالعه ی موانع و کاربرست استفاده از نتایج تحقیقات انجام شده در حوزه ی خدمات مشاوره هستیم.

روش

جامعه ی آماری، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه ی مورد نظر این تحقیق، شامل مشاوران و مددکاران اجتماعی شاغل در مراکز مشاوره و کلینیکهای مددکاری شهر تهران است. از این جامعه ۱۳۶ نفر به شیوه ی تصادفی ساده و از بین لیست موجود در اداره ی بهداشتی شهر تهران انتخاب و مورد آزمون قرار گرفته است.

ابزار

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، شامل چک لیستی از موانع کاربرست نتایج پژوهشهای کاربردی است که پاسخ دهندگان می بایستی این چک لیست را نسبت به تعیین اولویت و اهمیت موانع مرتب و تکمیل نمایند. این پرسشنامه، در زیر مجموعه ی مربوط به موانع انسانی، موانع سازمانی موانع روش شناختی، موانع ارتباطی و موانع اجتماعی، ۳۰ مولفه را در یک طیف ۵ درجه ای از صفر تا ۵ ارزیابی می کند. اعتبار سازه ی این پرسشنامه از طریق دو بار اجرای آزمون ۰/۹۳ بدست آمده است.

یافته ها

مولفه های جمعیت شناختی آزمودنیها در جدول ۱، ۲ و ۳ ارایه شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت و مدرک تحصیلی

	مرد		زن		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کارشناسی	۵۱	۳۷/۵	۳۰	۲۲	۸۱	۵۹/۵
کارشناسی ارشد	۲۱	۱۵/۴	۱۴	۱۰/۳	۳۵	۲۵/۷
دکتری	۱۳	۹/۶	۷	۵/۲	۲۰	۱۴/۸

همان گونه که در جدول ۱ ارایه شده است، ۵۹/۵ درصد پاسخ دهندگان با مدرک کارشناسی ۲۵/۷ درصد با مدرک کارشناسی ارشد و ۱۴/۸ درصد با مدرک دکتری در پژوهش شرکت کرده اند. در این رابطه همانگونه که می بینیم، بیشترین فراوانی، مربوط به مشاوران مرد با مدرک کارشناسی و کمترین فراوانی مربوط به مشاوران زن با مدرک دکتری می باشد (۵/۲ درصد)

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سابقه ی کار و جنسیت

سابقه ی کار	مرد		زن		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کمتر از ۵ سال	۴۴	۳۲/۴	۲۹	۲۱/۳	۷۳	۵۳/۷
۵ تا ۱۰ سال	۲۰	۱۴/۷	۱۵	۱۱	۳۵	۲۵/۷
۱۱ سال تا ۱۵	۱۲	۸/۸	۵	۳/۷	۱۷	۱۲/۵
۱۶ سال و بالاتر	۹	۶/۶	۲	۱/۵	۱۱	۸/۱
جمع	۸۵	۶۲/۵	۵۱	۳۷/۵	۱۳۶	۱۰۰

در جدول ۲، فراوانی آزمودنی ها را از نظر سابقه ی کار و جنسیت مقایسه کرده ایم. براساس نتایج جدول فوق، مشاهده می شود که بیشترین درصد، مربوط به مشاورانی است که کمتر از ۵ سال سابقه ی کار در زمینه ی مشاوره دارند (۵۳/۷ درصد) و کمترین فراوانی، مربوط به مشاورانی است که سابقه ی کار بیش از ۱۶ سال دارند. (۸/۱ درصد) میانگین سابقه ی کار مشاوران در این تحقیق ۸/۹ سال گزارش شده است.

داده های جدول ۳، نشان می دهد که از بین ۱۳۶ نفر پاسخ دهنده در این پژوهش، تعداد ۱۰۰ نفر از مشاوران و مددکاران، سابقه ی انجام کار تحقیقاتی و پژوهشی را دارا هستند. از بین این افراد، ۶۲ درصد سابقه ی انجام کار پژوهش را کمتر از ۵ سال ارزیابی نموده اند و ۲۴ درصد نیز سابقه ی انجام تحقیق را بین ۵ تا ۱۰ سال و ۱۴ درصد نیز این سابقه را بین ۱۰ تا ۱۵ سال ارزیابی نموده اند. فراوانی نظر آزمودنیها در مورد موانع پنج گانه ی کاربرست یافته های پژوهشی در جدول ۴ ارایه شده است.

جدول ۳: توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب سابقه ی انجام پژوهش و جنسیت

جنسیت	مرد		زن		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کمتر از ۵ سال	۴۲	۴۲	۲۰	۲۰	۶۲	۶۲
۵ تا ۱۰ سال	۱۶	۱۶	۸	۸	۲۴	۲۴
۱۱ تا ۱۵ سال	۱۰	۱۰	۴	۴	۱۴	۱۴
جمع	۶۸	۶۸	۳۲	۳۲	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۴: توزیع فراوانی موانع کاربرست یافته های پژوهشی از دیدگاه مشاوران و مددکاران بر اساس طبقه بندی پنج گانه

موانع	خرده مقیاسهای مربوط به موانع پنج گانه	ارزش میزانی
۳ ر ت ب ی	تردید در صلاحیت های علمی مشاوران و مددکاران در امر تحقیق	۴/۴
	فرصت نداشتن و پر مشغله بودن و محدودیت زمانی برای مشاوران و مددکاران	۳/۷
	فقدان انگیزه و رغبت برای انجام پژوهش ها در زمینه ی مشاوره و مددکاری	۲/۹
	عدم آموزش و اعتقاد مدیران در خصوص اهمیت نتایج تحقیقات در زمینه زمینه های جدید	۰/۷۳
	بی اعتمادی مدیران و مسولان به پژوهشهای مشاوران و تاکید بر استفاده از شیوه های سنتی	۲/۲
۳ ر ت ب ی	محافظه کاری کاربران یافته های پژوهشی	۴/۴
	عدم همکاری مشاوران با یکدیگر در زمینه ی انجام تحقیقات و تاکید بر فرد گرایی	۲/۹
	فقدان قوانین مشخص و شفاف برای انجام تحقیقات در سازمانها و دستگاههای اجرایی	۳/۷
	وجود کنترلهای انعطاف ناپذیر و خشک اداری و ساختار دیوان سالاری محض در سازمانها	۳/۷
	ناکافی بودن بودجه های پژوهشی و سهم اندک بودجه ها در علوم انسانی	۴/۴
	عدم ارتباط موضوعات پژوهشی با نیازهای سازمانها و دستگاههای اجرایی	۲/۹
	اطلاع رسانی ضعیف سازمانها در خصوص اولویت های پژوهشی	۳/۷
طولانی بودن روند رسیدگی و داوری در مراحل مختلف انجام تحقیقات و پژوهشها	۳/۷	

۲/۹	تردید در کیفیت گرد آوری داده ها و توزیع پرسشنامه ها	
۲/۹	عدم به کار گیری نظریه های مناسب در تحقیقات	
۳/۷	ارایه ی پیشنهادهای که امکان اجرای آنها عملا در جامعه میسر نیست	۳/۷
۴/۴	عدم رعایت اصول و روشهای آماری و آزمونهای مناسب آماری در تحقیقات	۴/۴
۳/۷	تاکید بیش از اندازه بر کمی گرایی	۳/۷
۴/۴	فقدان ارزشیابی و ارزیابی مناسب از تحقیقات به عمل آمده	۴/۴
۴/۹	عدم وجود انسجام و ساختار مناسب در مطالب و داده های تحقیقات انجام شده	
۳/۷	تاکید بر مطالعات توصیفی و غیر کاربردی به جای پرداختن به مطالعات کاربردی و آزمایشی	
<hr/>		
۲/۹	عدم وجود جلسات هم اندیشی بین محققان و کاربران تحقیقات	
۲/۹	عدم وجود آموزشها و اطلاعات لازم در خصوص اشاعه ی نتایج تحقیقات صورت گرفته	۲/۹
۲/۲	وجود شکاف نگرشی، ارتباطی و مسوولیتی میان محققان و تصمیم گیران	۲/۲
۱/۵	عدم دسترسی به موقع به نتایج تحقیقات و پژوهشها در حوزه ی مشاوره	۱/۵
۲/۲	فقدان بانک جامع اطلاعات مربوط به محققان و پژوهشگران و عناوین و موضوعات	۲/۲
<hr/>		
۱/۵	عدم رسوخ فرهنگ تحقیقات و پژوهش در میان مشاوران و مددکاران	
۲/۹	به کار گیری روشهایی در تحقیقات که همخوانی مناسبی با فرهنگ جامعه ندارد	۲/۹
۱/۵	بی توجهی به نیازهای محلی و تاکید بیش از اندازه بر تمرکز گرایی در تحقیقات	۱/۵
۲/۹	عدم احساس نیاز به نتایج تحقیقات و پژوهشها در حوزه ی مشاوره و تاکید بر روشهای سنتی	۲/۹
۲/۲	عدم آشنایی محققان به ابعاد و اجزای خرده فرهنگهای مختلف در پژوهشهای ملی و کشوری	۲/۲

بحث و نتیجه گیری

پژوهش، در مقام مقایسه در واقع شبیه یک داستان پلیسی است که با یک معما آغاز می شود و با حل آن به پایان می رسد. در دل هر داستان، داستان های دیگری وجود دارد. هر پژوهش، داستانی را بیان می کند که مجموعه ای از پژوهش های یک داستان بزرگتر را تشکیل می دهد و این توالی تا سطح تاریخ عقاید و اندیشه ها در طی قرون متمادی ادامه می یابد (بارکر^۱، ۲۰۰۱). به این ترتیب چون پژوهش، نوعی فعالیت همگانی و مشترک است، در پیشرفت نظریه و دانش حرفه ای یا تخصصی، نقشی تعیین کننده می یابد.

هر چند هیچ کدام از مولفه های مطرح در تعریف پژوهش، نقطه ی تاملی برای کاربرد پژوهش مطرح نکرده اند و موضوع، بیشتر به دانش انسان (راسل^۲، ۱۹۶۱) مربوط می شود، با این حال اگر هدف پژوهش را کشف واقعیات بدانیم، همانگونه که همیلین^۳ (۱۹۷۰) نشان داده است اگر باوری

1. Barker

2. Russell

3. Hamlyn

سودمند در پی داشته باشد یا منافع عملی به همراه داشته باشد می توان گفت که برای هدف های علمی درست است.

در این پژوهش، برای بررسی موانع موجود در کاربرد یافته های پژوهشی در مشاوره، ۱۳۶ نفر از بین مشاوران و مددکاران اجتماعی شاغل در مراکز مشاوره و کلینیک های مددکاری شهر تهران به شیوه ی تصادفی ساده انتخاب و با چک لیستی از موانع کاربرد نتایج پژوهشها مورد آزمون قرار گرفتند. این پرسشنامه در ۵ زیر مجموعه ی مربوط به موانع انسانی، موانع سازمانی، موانع روش شناختی، موانع ارتباطی و موانع اجتماعی نظر آزمودنی ها را در مورد ۳۰ مولفه ی مورد نظر برآورد می کند.

یافته های پژوهش نشان داد که در چهارچوب موانع انسانی، تردید در صلاحیت های علمی مشاوران و مددکاران و همچنین محافظه کاران، کاربران یافته های پژوهشی بیشترین ارزش میزانی (۴/۴) را در موانع انسانی به خود اختصاص داده است. در مجموعه ی مربوط به موانع سازمانی، ناکافی بودن بودجه های پژوهشی با ارزش میزانی ۴/۴، در مجموعه ی مولفه های مربوط به موانع روش شناختی عدم وجود انسجام و ساختار مناسب در مطالب و داده های پژوهش ها و بعد از آن دو عامل روش های نادرست و فقدان ارزشیابی صحیح در راس موانع قرار دارند. در بخش موانع ارتباطی نبود جلسات هم اندیشی بین پژوهشگران و کاربران، این پژوهش ها و عدم وجود آموزش در خصوص چگونگی اشاعه ی نتایج پژوهش، در راس قرار دارد و در مجموعه ی مربوط به موانع اجتماعی، ناهمخوانی روش ها با فرهنگ جامعه و احساس بی نیازی به موارد جدید در عین پافشاری بر روش های سنتی، در راس موانع کاربرد نتایج قرار دارد. در جدول ۵، ارزش میزانی هر یک از پنج بعد مورد ارزیابی را ارائه کرده ایم.

جدول ۵: ارزش میزان کل هر یک از پنج مولفه ی مورد بررسی

موانع کاربرد	ارزش میزانی
موانع انسانی	۳/۰۳۳
موانع سازمانی	۳/۶۸۳
موانع روش شناختی	۳/۸۲۵
موانع ارتباطی	۲/۳۴
موانع اجتماعی	۲/۲

همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می شود، موانع روش شناختی و سازمانی، بیشترین ارزش میزانی و موانع اجتماعی، کمترین ارزش میزانی را دارد.

هر چند، یافته ها بیانگر سطح تامل برانگیز موانع روش شناختی، موانع سازمانی و موانع انسانی در کاربست یافته های پژوهشی است اما، باید توجه داشت که علم در یک خلا فرهنگی و سیاسی تحقق نمی یابد (کوهن، ۱۹۹۲) و می توان احتمال تاثیر گذاری یک پژوهش را با تبلیغ و ترویج فعال یافته ها افزایش داد (ریچاردسون و همکاران، ۱۹۹۰). کارهای ویس (۱۹۸۶ و ۱۹۷۲) نشان می دهد که رابطه ی پژوهش و سیاست، غیر خطی و پیچیده است. واقعیت آن است که پژوهش بر سیاست های اعمال شده تاثیر مستقیم ندارد. در اکثر نقاط دنیا، معمولاً پژوهش ها را نادیده می گیرند، مورد سو استفاده قرار می دهند یا فقط در جهت تحکیم یک جنبه ی بحث به کار می برند. بدون شک، رشته ی روان شناسی بالینی و مشاوره به تقویت و تحکیم مبانی دانش خود به وسیله ی پژوهش های با کیفیت نیاز دارد. روان شناسانی که توانایی کاربرد پژوهش و مهارت های بالینی را همزمان دارا هستند، هسته ی مرکزی این فرایند را تشکیل می دهند (بارکر و همکاران، ۲۰۰۱).

منابع

- آفازاده، احمد (۱۳۸۰) بررسی نارساییها و موانع در کاربست نتایج و یافته های تحقیقاتی تربیتی، پژوهش نامه ی آموزشی، ویژه نامه ی شماره ۱۰، آذر ماه
- پرویزیان، محمد علی، (۱۳۷۹) معضلات پژوهش در حوزه ی علوم تربیتی، فصلنامه ی علمی-پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی اراک، سال دوم بهار و تابستان ۷۹
- جورج، یسکی؛ کریستیانی، ترس (۱۹۹۰). روان شناسی مشاوره: نظریه ها، اهداف، فرایندهای مشاوره و روان درمانگری. ترجمه ی رضا فلاحی و محسن حاجیلو (۱۳۷۴). تهران: انتشارات رشد.
- حسن زاده، رمضان (۱۳۸۳) بررسی موانع و عوامل کاربست یافته های پژوهشی در دستگاههای اجرایی، تهران، انتشارات گوتنبرگ
- ساعتچی، محمود (۱۳۷۷). مشاوره و روان درمانی. تهران، ویرایش شریفی، حسن و حسینی، سید مهدی (۱۳۷۰). اصول و روش های راهنمایی و مشاوره. تهران: رشد.
- شعاری نژاد، علی اکبر (۱۳۶۴). فرهنگ علوم و فن آوری، تهران: امیر کبیر
- شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۷۲). راهنمایی و مشاوره ی کودک. تهران: سمت

شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۸۳). راهنمایی و مشاوره‌ی تحصیلی و شغلی. تهران: سمت

شفیع آبادی، عبدالله و ناصری، غلامرضا (۱۳۷۱). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. تهران

صافی، احمد (۱۳۸۱). راهنمایی و مشاوره در دوره‌های تحصیلی. تهران: رشد

گال، مرویت؛ بورک، والتر و جویس گال (۲۰۰۳). روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روان‌شناسی، ترجمه‌ی احمدرضا نصر و همکاران، ۱۳۸۴. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

مارکر، کریس، پیشرنگ، ناسی و الیوت، رابرت. (۲۰۰۱). روش‌های پژوهش در روان‌شناسی بالینی و مشاوره. ترجمه‌ی ها ما یاک آوادیس یاس و محمدرضا نیکخو (۱۳۸۰). تهران: انتشارات سخن.

نوابی نژاد، شکوه. (۱۳۷۳). راهنمایی و مشاوره. تهران: معاصر

- Buther, E., Scofield, M. E., & Baker, S. B. (1984). Validation of a standardized simulation for assessment of competence in mental health counseling. *American Mental Health Counselors Association Journal*, (october). 162- 172.
- Cohen, J. (1990). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112, 155- 159.
- Cook, T. D., & Campell, D. T. (1979). *Quasi- experimentation: Design and analysis issues for field settings*. Chicago: Rand Mellally.
- Funk, S. G., Champagne, M, T., Tornquist, E, M. & Wisese, R. A. (1998). Administrators views on barriers to research utilization: *Applied Nursing Reasearch*, (1998).
- Hamlyn, D. W. (1970). *The theory of knowledge*. Garden City, NY: Doubleday Anchor.
- Rehr, H., & Morrison, B. (2002). *Research- utilization-application of finding*. The workshops, 2002
- Sharf, R. 919960. *Theories of psychotherapy and counseling*. CA: Brooks/ Cole Pub. Co. Blocker, D. (2000). *Counseling: A developmental approach*. (3rd ed). New York: John Wiley & Sonsinc.
- Sommer, B & Sommer, R. A. (1997). *Practical guide to behavioral Research*, Oxford University Press inc.